

نظام سیاسی در اسلام

نشست ۹۸: سیاست منطقه ای عربستان سعودی: دگرگونی ها و نتایج

خلاصه سخنرانی "سیاست منطقه ای عربستان سعودی: دگرگونی ها و نتایج؛ ۱۷ اردیبهشت ۱۳۹۸

گروه مطالعات روابط بین الملل پژوهشکده نظریه پردازی سیاسی و روابط بین الملل، روز سه شنبه ۱۷ اردیبهشت ۹۸ نشست با عنوان؛ سیاست منطقه ای عربستان سعودی: دگرگونی ها و نتایج؛ برگزار کرد.

دکتر علی اکبر اسدی، عضو هیأت علمی پژوهشکده نظریه پردازی سیاسی و روابط بین الملل درباره سیاست منطقه ای عربستان سعودی چنین بیان کردند؛ سیاست منطقه ای سنتی عربستان بر اساس اصول حفظ وضع موجود، محافظه کاری و احتیاط بنا گذاشته شده بود و محورهای آن عبارت بودند از:

ائتلاف با قدرتهای بزرگ و همکاری با آنها در منطقه (تضمین بقا و امنیت)
موازنه گرایی و مهار دولتهای تجدیدنظر و انقلابی (مصر ناصری- عراق بعثی و ایران انقلابی)
مهار و مقابله با جنبشهای نوین معارض (کمونیستی- سوسیالیستی و اسلامی متعادل)

ولی از سال ۲۰۰۱ سیاست منطقه ای عربستان وارد مرحله گذار و تحول تدریجی شد که این دگرگونیها در سالهای ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ به اوج خود رسید. این تحول از حفظ گرایی به تجدید نظر طلبی، کنشگری و عملگرایی است که عوامل مختلفی در آن اثرگذار بوده که عبارتند از:

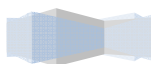
- تغییرات در سطح بین المللی و شگل گیری دوره گذار که به تمرکز امریکا بر شرق و در نتیجه کاهش حضور و اثرگذاری امریکا در منطقه و نگرانی عربستان از کسب حمایت منجر شد.
- تغییرات تدریجی در موازنه قدرت منطقه ای که شامل افزایش نقش برخی قدرتها مانند ایران و محور مقاومت به اضافه ترکیه بود.
- ظهور جنبش های جدید در منطقه شامل افزایش قدرت گروههای مقاومت، گروههای افراط گرای سلفی- جهادی و جنبش های دموکراتیک بوده است.
- افزایش رقابتهای درونی و تغییرات نسلی در نخبگان سیاسی عربستان که در دوره ملک سلمان اوج گرفت و باعث تسلط محمدبن سلمان بر ارکان قدرت و سیاست خارجی این کشور شد.

در دوره اخیر رویکردها و اقدامات نوین عربستان در سطح منطقه ای را می توان در موارد زیر خلاصه کرد:

نظام سیاسی در اسلام

نشست ۹۸: سیاست منطقه ای عربستان سعودی: دگرگونی ها و نتایج

- ترمیم شراکت راهبردی با امریکا و بهبود روابط با سایر قدرتهای بزرگ که باعث تقویت روابط عربستان با امریکا در دوره ترامپ شد.
- مدیریت بحرانها و دولت سازی که در مواردی مانند بحرین و مصر با موفقیت همراه بود و در مواردی مانند سوریه و یمن به ناکامی عربستان منجر شد.
- ترمیم موازنه قوا و ائتلاف سازهایی جدید که برای ایجاد موازنه به خصوص در برابر ایران دنبال شد. ایجاد اتحادیه کشورهای پادشاهی در سال ۲۰۱۱، تبدیل شورای همکاری به اتحادیه، ایجاد ائتلاف گسترده از کشورهای عربی و اسلامی مانند ائتلاف مبارزه با تروریسم با مشارکت ترکیه و پاکستان و جدیدترین مورد ائتلاف اتحاد راهبردی خاورمیانه موسوم به ناتو عربی از مهمترین تلاشهای عربستان در این راستا بود که عمدتاً با ناکامی روبرو شد.
- جنبش سازی و جنبش ستیزی: عدم موفقیت در ایجاد جنبش های همسو و اثرگذار و موفقیت نسبی در مقابله با برخی جنبش های منطقه ای در این خصوص قابل توجه است.
- مقابله با ایران محور انتظام بخش سیاست منطقه ای عربستان سعودی بوده است. حضور در سوریه و پیشنهاد جدایی از ایران، حمله به یمن و تلاش برای حذف انصارالله، همکاری با امریکا و اسرائیل در مقابله با جریانهای مقاومت به خصوص حزب الله، تلاش برای کاهش نفوذ ایران در عراق و ممانعت از تقویت روابط ایران با کشورهای منطقه و تعامل با اسرائیل برای مقابله با ایران از جمله مهمترین تلاشهای ریاض در این راستا بوده است.
- در مجموع عربستان سعودی با توجه به تغییرات جدی در موازنه قدرت و شرایط منطقه ای، دگرگونیها و مشخصه های دوره گذار در سطح بین المللی و به قدرت رسیدن نسل جدید رهبران در داخل، از سیاست مبتنی بر حفظ وضع موجود و محافظه کاری و احتیاط کاری گذشته فاصله گرفته و به سمت راهبردی تجدیدنظر طلبانه با رویکردی کنشگرانه و تهاجمی رفته است. این تغییرات به رغم برخی دستاوردها در بعضی حوزه ها در مجموع نتوانسته است باعث تحقق اهداف و منافع ملی و امنیتی این کشور شده و حتی در موارد قابل توجهی نتایجی معکوس داشته است. سیاست خارجی عربستان در سطح منطقه عمدتاً با ناکامیهای جدی مواجه شده اما بهبود روابط با دولت امریکا در دوره ترامپ و همکاری های بین دو کشور باعث ایجاد مشکلاتی برای ایران به خصوص در عرصه های اقتصادی و

نظام سیاسی در اسلام

نشست ۹۸: سیاست منطقه ای عربستان سعودی: دگرگونی ها و نتایج

سیاسی شده است. به خصوص ورود عربستان به حوزه های درونی ایران و همراهی با سیاست بی ثبات سازی امریکا روابط دو کشور در مرحله پیش رو، با چالشها و پیچیدگیهای زیادی مواجه کرده است.

پایان

